

De grundtvigske valg- og frimenigheder. Sådan hedder vores forening.

Det burde jo så betyde, at vi er eksperterne på, hvad det grundtvigske er... og mange af os har givetvis oplevet at få stillet spørgsmålet: hvad er egentlig det grundtvigske?

Men mon ikke mange af os også har vævet lidt tøvende med et svar.

Men lige nu er det igen et aktuelt spørgsmål... med miniserie på DR1 og diverse dokumentarer – nye som ældre, der bliver hevet frem fra arkiverne.

Grundtvig er hot. Grundtvig mig her og der. "Grundtvig - Leth fortalt" en podcast serie af Kristian Leth.

Vi svøbes lige nu i den grundtvigske fortid og kan på snart sagt alle platforme forvisse os om, hvordan han med sine uendeligt mange tanker, ord og skrifter har præget både kirken, skolen, foreningslivet og dansk politik - ikke mindst gennem sine salmer og sange.

Så nu burde det jo være noget lettere at svare på, hvad det er at være grundtvigsk.

Men jeg ved ikke, hvad I synes. Mig forekommer det, at så let er det stadigvæk ikke.

Jeg ved hvad det er når det ikke er grundtvigsk - for så rejser mine nakkehår sig, når de hører eller læser ord, der på en eller anden måde generer.

Når det hedder "agenda" og ikke "dagsorden".

Eller "højmesse" og ikke "gudstjeneste".

Eller "nadver" i stedet for "altergang"

Eller når de kalder noget for en "styrelse" og ikke "bestyrelse".

Jeg kender også pejlemærker i et grundtvigsk hjem: såsom kurven med hjemmestrikkede sweatre i gangen, en sølvpil i håret eller skuffen, rækken af højskolesangbøger i reolen og et væld af fortællinger i bagagen. Men det er vel ikke helt nok?

Pointen er måske, at det at være grundtvigsk er ikke noget specifikt, man kan udpege og sige: se her, her er det!". Grundtvig opfandt ikke en ikke en speciel lære, men opdagede menneskelivet som det, det er... som Guds gode gave til os, hans mest elskede skabninger.

Men det er jo langt fra nogen definition... det er snarere en måde at gå til livet på... et livssyn båret af tro og tillid og håb.

Vi kan heller ikke slå op i Grundtvig, som var det Maos lille røde med en forventning om at finde en facitliste, der nøje beskriver, hvem vi er, og hvad vi bør gøre og tænke... og ikke mindst ikke tænke.

Til et møde på Vartov i Grundtvigsk Hovedstadskonvent for nylig blev Lise Korsgaard, der er Grundtvig Forums sekretariatsleder, bedt om at tale om grundtvigske ord.

Det var på mange måder et glimrende oplæg, og ud over at tale om folk og folkelighed og folkeoplysning, nævnte hun ord som:

- *LYS - oplysning - livsoplysning - oplysning om livet.*
- *Poesi - salmer sange... med særligt fokus på at det skabte og det, der skaber.*

- *Fortællingens rolle - den omstændighed, at vi ser os selv som sat i en fortælling - et sted i historien – vores sted på et givent tidspunkt, i en given kultur*
- *Samlingspunkter - om alt det, hvor vi er fælles om noget – som fx den nylige grundlovsfejring*
- *Og sidst, men ikke mindst, talte hun om forskellighed – på grundtvigsk: mangfoldighed - om møderne på tværs af alle tænkelige skel og overbevisninger. Og tænker vi på det liv, vi har sammen rundt om i vores respektive menigheder, kan vi genfinde mange af ordene... og vores brug af dem. Men der var også noget, hun slet ikke nævnte, Lise... lederen af Grundtvigsk Forums sekretariat. Ikke med ét ord... Hun nævnte ikke Troen. Hun nævnte ikke menighedsfællesskabet. Hun nævnte ikke friheden. Se, det kan der sikkert være mange grunde til. Direkte adspurgt var hendes svar, at hvis Vartov skal nå ud til de unge, kan det virke fremmedgørende eller i det mindste lettere frastødende at tale alt for meget om tro. Inde på Vartov er det Kultur-Grundtvig og Skole-Grundtvig, der har taget pladsen... og de gør det godt, derinde. Grundtvigsk Forum har de seneste par år oplevet stor medlemsfremgang og er virkelig blevet et samlingssted for mange... også unge. Men vi i de frie, grundtvigske valg- og frimenigheder bliver her nødt til at sige noget mere. Og måske også meget højt, før det helt forsvinder i modernitetens nye narrativ. For Grundtvig bidrog indlysende med andet og mere end en god fortælling og en fornøjelig højskolesang... Grundtvig var mere en langbordsamtaler i en sen nattetime med levende lys og kølige pilsnere... det fejler ingenting, men det kan ikke stå alene. Hvorfor ikke? Fordi, for Grundtvig stod kirken og troen som en urokkelig hovedhjørnesteen... fundamentet i vi menneskers gudgivne liv. At være grundtvigsk er at fastholde, at vi skabt i Guds billede og er i live på hans nåde... Med det udgangspunkt følger en forpligtelse på at være i levende debat om tidsånden og med tidsånden... vel at mærke uden at vi lader os rive med af den. Det er muligt, at det kan fungere inde i Grundtvigsk Forum inde i Vartov, men i al fald for os i valg- og frimenigheder er det ikke til at komme udenom at tænke sådan. Men også nødvendigt, for det er vel netop den måde, Grundtvig har præget vores kultur... at han tænkte kristendommen med... og vel at mærke en åben, taknemmelig og imødekommende kristendom, der ikke var bange for mødet med hverken jøder eller baptister eller de katolske for den sags skyld. Den kirkelige Grundtvig er vigtig. Han kan let blive glemt af DR, af TV2 og alle de andre, der kaster sig over denne mægtige skikkelse i vores danske 1800-tals fortælling. Men det er ikke til at komme udenom. For det er jo netop fordi vi er gudskabte (og ovenikøbet i hans billede), og fordi livet er såvel en gave som en opgave stillet af Guds egen søn, at vi er forpligtede på hinanden og verden og alt det, der kan puttes ind i den.*

Og den forpligtethed angår de dybeste lag i vores fælles liv. Det er mere end et blot et kulturfællesskab. Det er mere end et skolefællesskab.... det er det selvfølgelig også, men menighedsfællesskabet om troen må og skal være forudsætning.

Ellers reducerer vi Den Gamle til en rar mand med mange gode tanker om, hvordan vi indretter os sammen i det, der på hans tid var et spirende demokrati med en masse børnesygdomme.

Menighedsfællesskabet om troen skal vi være bedre til at dele, om det så foregår i dialog med Grundtvigsk Forum, med politikerne, eller de mange andre, vi er i folkefællesskab med.

Hvis ikke vi taler trosfællesskabet med ind i vores samtaler... som der er en tendens til i disse år... ja, så kan det ende med, at religion bliver et farligt emne. Den levende samtale... også om vores tro - alt det, vi holder for det vigtigste i vores liv og som er med til at holde håbet oppe hos os - kan medvirke til at mindske risikoen for, at vi, når vi så endelig taler om tro og folk eller tro og politik, ender med at tale om islamisme, radikaliserings-tendenser, eller tidens store optagethed af forvrængede syn på såvel vores demokrati som forholdet mellem mænd og kvinder.

Det er det ene.

Det andet, jeg også gerne vil dele langt mere, end vi gør nu, er frihedssynet: det at turde tage en given sag i egen hånd, og bestemme i egen ret... de senere år, og ikke mindst det seneste år har vist, at den er under pres... friheden.

Og det kan godt være Grundtvig ikke selv var medlem af en fri valg- eller frimenighed... valgmenighederne begyndte jo først at dukke op i hans absolut sidste leveår, men hans tanke var at gøre folkekirken fri... som folkets kirke og ikke som statens kirke.

Men selv om han ikke selv var medlem, støttede han muligheden for at de frie menigheder blev til... og at vi skulle have muligheden for at kunne dannes ved siden af Folkekirken og eksistere sammen med den.

Han støttede fuldtone, at vi skulle være frie til - som myndige lægfolk - at danne menighed med forkyndelses frihed og frihed til at vælge præster og selv råde over økonomien i de enkelte menigheder.

Og det har vi gjort. Og det gør vi. Men vi må også sande, at det frihedssyn er krævende, netop fordi vi ikke er en del af systemet... Vi skal kunne alting selv, om man så må sige.

Det halter efterhånden med forståelsen for vores trang til at ville selv. Tænke, tale og tro selv, om end vi deler bekendelsesgrundlag med Folkekirken. Men det et være en fri menighed er jo netop at tage ansvar - og optræde som myndige lægfolk. Og det kræver, at man er sin opgave bevidst... og det kræver engagement og ind i mellem blod og sved og tårer, som det ofte gør, når sager er hjertesager.

Læg dertil, at frihed jo ikke nødvendigvis betyder enighed... det er vel også en del af den Grundtvigske arv, at det ind imellem kan slå gnister i vores menigheder. Det har det gjort historisk og nok i de fleste menigheder, men nok ikke så vildt som i Ryslinge, hvor der som bekendt på et tidspunkt var hele 3 grundtvigske menigheder.

Og det har det gjort i år, og man kan vel ikke sige andet, end at det er her det lokale demokrati må stå sin prøve... for hos os er det er i det lokale, at uenighederne skal løses... vi har ingen provster eller biskopper, der kan bryde ind og fratage os hverken kåber eller kasketter.

Og det kan være hårdt... men der ligger implicit i den frihed, vi ønsker, de enkelt menigheder skal have... og den frihed er i al fald værd at kæmpe for!

Men selvom vi klarer meget selv ude i de enkelte menigheder, holdt vi i efteråret alligevel netværksdag menigheder netop med fokus på, hvordan man kan organisere sig som bestyrelse eller menighedsråd, og hvad man som medlem af et sådant helt konkret er forpligtet på.

Der deltog ca. 60 i mødet fra 24 menigheder, og meget var naturligvis kendt stof, men det gør det ikke mindre vigtigt, at vi taler om det, genopfrisker og holder hinanden fast på det.

Vi har fået ros for mødet - og tak for det, og vi har derfor besluttet at afholde disse netværksmøder hvert andet år. Så vi fælles kan drøfte hvad der rører sig og udveksle erfaringer... og lære af hinanden.

Og i den forbindelse vil jeg nævne, at vi jo fik lektier for sidste år på årsmødet... nemlig at drøfte en eventuel sekretariatsfunktion. Og vi er nået frem til, at vi vurderer, at der vil følge for mange formalia og udgifter med at oprette en sådan sekretariatsfunktion... og dertil kommer, at vi er usikre på konkrete ansvar bag. I stedet vil vi som forening henvise til dem, der har erfaring, så man kan bruge hinanden.

Der er allerede etableret en Facebook-gruppe, hvor man kan støtte og være hinanden til hjælp.

Vi kan desuden henvise til ISOBRO. Og hvis så noget viser sig at være en principalsag – som det viste sig i forbindelse med SKAT - kan vi betale for at indhente juridisk ekspertise til hjælp.

Men vi ser at frihedsretten er under pres:

Et eksempel er i Vrå Valgmenighed, hvor den nye præst Michael Gammelgaard Vielsted - blev afkrævet at skulle gennemføre pastoralseminariet, før han kunne få lov at fungere som præst...

Det kræves der af cand theol. ved ansættelse i folkekirken, men det har hidtil ikke været et krav for valgmenigheds præster – Laura har været på pastoralseminariet, men ikke Mette Geil eller Sara Dommerby - og det er heller ikke krav til de ikke teologiske præster, der kåres efter §2.

Vi synes ikke, det er en god i de - og har blandet os som forening, for det handler om mere Vrå Valgmenighed – det handler om friheden til selv at opdrage og danne vores præster, det handler om tillid til det myndige lægfolk.

Men vi bliver også glemt - for eksempel har man glemt at meddele os at vi fremover selv kan købe vores attester – dvs. indtil 1 juli kan vi rekvirere ca. 200 stk. hos provsten, men dernæst skal vi selv købe dem... jeg ved ikke hvor)

Bestyrelsens beretning. Foreningens af Grundtvigske Valg og Frimenigheders årsmøde i Odense den 8. juni 2024.

Vi er også blevet glemt i forbindelse med den nye lov om registrering af arbejdstid. Folkekirkepræster skal downloade en kalender, som de skal udfylde og provsterne efterfølgende skal tjekke.

Men hverken valg- eller frimenighederne hører til under en provst, så det må vel være en sag mellem formand og præst... og det må vi vel så klare, men registreringerne skal ligge tilgængelige i 5 år... ganske som det gælder for regnskaber.

Vi kunne jo så i princippet vælge at blive frimenigheder alle sammen... for så blander kirkeministeriet sig da ikke i det alle vores forhold.

Til gengæld strammes der her på mange andre områder – efter vores frimenigheder er lagt under Trossamfundsloven (i 2018) - der er en lov for de trossamfund, der er uden for folkekirken, er der systematisk skruet op for særlige krav -fra ministeriet, men også fra folkestemmerne.

Måske så I, at vi for få måneder siden havde et debat indlæg imod Lisbeth Christoffersen, der havde trukket kåren imod de frie menigheders sidste rettigheder og særstatus.

Vi er under pres... men da trosamfundsloven skal revideres til efteråret er vi gået i kompagniskab med Indre mission og Luthers mission og danske kirkes råd med Hans Gammeltoft Hansen som rådgiver, for at se om det er muligt at blive flyttet ud af loven.

Pointen er jo at vore frimenigheder ganske vist ikke er under folkekirken og folkekirkeloven, men vi deler jo da troen. Vi vil forsøge at vinde gehør og påvirke, så det i højere grad bliver en politisk afgørelse - og gerne efter en offentlig debat - og ikke blot et rent embedsmandsværk, som det er kommet på mode i dag.

Laura hørte for nylig, at præsterne i vore grundtvigske frimenigheder muligvis ikke fremover kan deltage i efteruddannelse i FUV regi.

Vi holder et vågent øje, og Ole sidder i kirkepolitisk udvalg i Grundtvigsk Forum, hvor der også bliver fulgt med i alt, de foretager sig på Christiansborg.

Alt i alt må vise, at det efterhånden er møgbesværligt at være frie menigheder... men alternativet er jo altså ikke nødvendigvis bedre.

Men som Valdemar Brücker sagde det i 1916: "Vi må stille op til kamp. Der kan snart blive truffet en skæbnesvanger afgørelse af, om vi i den kommende tid skal leve under åndeligt tyranni eller med åndelig frihed. Måtte vi kæmpe for det sidste".

Men vi har nu også beskæftiget os med mere jordnære ting :

Bla har vi drøftet en forandring af vores årsskrift - og vil gerne spørge forsamlingen, om tiden er inde til at lægge blad om til anden form. Hidtil har vi jo haft det lille kompakte blad med meget indhold, men er der nogen der læser det? Skal det gøre lettere og mindre indholdstung? eller skal vi gøre det digitalt?

I bestyrelsen har vi også i år haft SKAT på dagsordenen

Lone Rosager på Fyn har oplyst at et revisionsfirma har lavet et program, der kan trække en liste over, hvornår de forskellige autorisationer udløber. Det koster hver menighed kr. 5000 at have adgang til programmet. Vi skriver mere om, når vi har

mere materiale fra revisionsfirmaet, der er blevet bedt om at lave noget materiale, vi kan sende ud med et nyhedsbrev.

Men det er vigtigt nok i forhold til menighedens forpligtelse ift. SKAT i forbindelse med restancer fra medlemmer med forpligtelseserklæring. For Når der er underskrevet forpligtelseserklæring, er menighederne forpligtet til at inddrive beløbet og give det videre til inkasso.

Et andet, mindre forhold, vi har drøftet, er, problematikken om portostigninger, der har ramt os alle... Mange af os ser stadig en stor værdi i at have et fysisk kirkeblad. Portoen med Post Nord er blevet ret bekostelig, så derfor kan vi opfordre menighederne til at se på andre muligheder for at vælge distributionsselskaber, hvor det kan gøres lidt billigere. F.eks, tager DAO ca. 20 kr. for at sende et kirkeblad i kuvert fremfor Post Nords 25 kr.

Og så har vi et andet problem... vi har for mange penge i orlovskassen. Det hører ikke til som drøftelse under denne beretning, men under punktet Orlovskassen på dagsordenen... men nu er det nævnt, for det drejer sig jo også om, at I får sparket jeres præster ud og forske eller tænke eller opleve... og det er ind imellem sundt. Jeg har lovet at sige noget om et indkomment forslag... sagen er, at vi modtog det for sent og derfor faktisk ikke kan behandle det som forslag, men vi har valgt at nævne det her i beretningen og så lægge op til debat og bede om en vejledende afstemning som vi efterfølgende kan tage en beslutning ud fra i bestyrelsen. Det er et forslag stillet på vegne af Københavns og Vartov Valgmenighed om, at foreningen indkøber navnet "Din menighed" hos KomIT, således at udsendelse via e-boks vil optræde med denne afsender i stedet for "Skolepost". – det er ikke gratis så jeg beder om vi under den efterfølgende drøftelse får lidt flere detaæjer far KBH /Vartov.

Vi nærmer os afslutningen denne beretning... og lad det være med en glæde... en glæde over, at vi er her endnu... og på GRUND af Grundtvig (som DRs lille film hedder) er vi stadig frie menigheder med alt det bøvl det indebærer.

Men vi har til gengæld nogle stærke fællesskaber båret frem på hjerteblod og en vilje til og en tro på, at det nok skal gå, som vorherre vil.

Og det lykkes jo for mange af os... nogle kæmper energisk for at få det hele til at hænge sammen, mens andre må lukke som Hundborg frimenighed her i foråret... de gæve thyboer måtte dreje nøglen efter 130 års eksistens.

Men det er de vilkår, vi lever på... og dør på: Vi er kun menigheder så længe, der er folk, som søger og støtter os .

Lad os glæde os over det fælles brændstof, vi mødes om.

Tak til bestyrelsen, hvor Laura er garant for et åbent og vågent formandskab, Pia har sin sikre hånd på al det juridiske, hvor Anne Grete passer hjemmeside og udsender nyhedsbreve, og Henrik tager sig af Facebook og har et særligt remtræk til frimenighederne, og Ole trækker læsset i arbejdet med årsskriftet.

Bestyrelsens beretning. Foreningens af Grundtvigske Valg og Frimenigheders årsmøde i Odense den 8. juni 2024.

*Og sidst med ikke mindst: Tak til jer for allehånde arbejdsopgaver, der holder os vågne og skarpe.
Tak for ordet.*